

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי כ"ו אלול תשע"ט | דף היומי בבלי: מעילה ט.

דף היומי בהלכה: מתחילת סימן תכ"ט עד סעיף ב'.

מוסר: שמירת הלשון פרק ט"ז 'ולפלא גדול' עד פרק ט"ז 'עוד בוא'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הכניעה פ"ו "והחמישי הכניעה בענייני עולמו" עד פ"ח

אברך עם 'אבקה חשודה' עוכב בשדה התעופה | כותלי בית החולים רעשו וגעשו - נס כזה מעולם לא ראו שם | היום מתחילים ללמוד חלק ה' במשנ"ב ב'דף היומי בהלכה' | 1731

חדשות דרשו

ביוזמת ארגון 'דרשו': למעלה מחצי מיליון ילדים ברחבי העולם השתתפו ביום הלימוד והתפילה ביום הילולת החפץ חיים זי"ע

חצי מיליון ילדי ישראל מתלמודי תורה בכל העולם היהודי, ביותר מ-25 מדינות, מדרום-אפריקה ועד ערבות רוסיה, למדו את הלימוד היומי בשמירת הלשון ובדף היומי בהלכה • במקביל, אלפים עלו לתפילת וותיקן בכותל המערבי

בכלל לאמוד את אורם ואת גדולתם.

בימים אלו מתחילים רבבות לומדי הדף היומי בהלכה את חלק ה' בשעה טובה, ומסיימים חלק ד' במשנה ברורה. "אין סמלי מכך שדווקא בימי היא"צ של מרנא החפץ חיים, רבבות יהודים מסיימים חלק ד' במשנ"ב" אומרים בארגון דרשו. "הוכח שלימוד כסדר של דף היומי בהלכה, וקיום מבחנים סדורים על הנלמד, לא רק מזכים בלימוד תורה אלא גם מעמיקים אצלו את ידיעת התורה - תחום שדרשו משקיע רבות על מנת לחזק ככל הניתן". במקביל, נשמרה מסורת רבת שנים של ארגון "דרשו", מסורת וותיקה שמסגרתה אלפים עולים לתפילת וותיקן מיוחדת בכותל המערבי על יד שריד בית מקדשנו, בבוקר יום ההילולא, לשפוך צקון לפני היושב במרומים, לקראת ימי הדין המשמשים ובאים עלינו לטובה. במעמד המרגש בכותל המערבי שכלל אמירת סליחות, התעוררו הציבור דווקא בימים אלו לקבל על עצמם הלכות שמירת הלשון ולימוד הדף היומי בהלכה.

זה כבר הפך למסורת של שנים: בארגון דרשו - הארגון התורני הגדול בעולם, מארגנים מיד שנה מעמדים רבי רושם ביום היא"צ של מרנא החפץ חיים זי"ע, גם השנה, ביום ההילולא שחל אמש, חצי מיליון ילדי ישראל מתלמודי תורה בכל העולם היהודי, ביותר מ-25 מדינות, מדרום-אפריקה ונוצואלה, ועד ערבות רוסיה הקפואות, למדו את בלימוד היומי בשמירת הלשון חפץ חיים ובהלכות שעל פי סדר הדף היומי בהלכה.

רבבות הילדים כולם למדו מאותה חוברת ייעודית שהופקה במיוחד לרגל היא"צ, ושונעה במערך לוגיסטי חובק עולם לקצוות תבל. החוברת המיוחדת כללה סיכום מיוחד של "דף היומי בהלכה", קטע הלימוד היומי בשמירת הלשון, וסיפורים על מורשתו של החפץ חיים ופרק תהילים מיוחד.

התלמידים הקדישו את הזמן המיוחד שהוקצה על ידי מוסדות החינוך על מנת לעיין במשנתו של אחד מגדולי הדורות בעם ישראל, ומי שהיה סמל מובהק לשמירת הלשון והמחשבה, והיה לאחד מגדולי מורי המוסר ההלכה והיראה, שכיום קשה לנו

איש הביטחון אמר לי כי השיקוף הפעיל כלפיי 'התרעה'. הוא הורה לי להניח את כל החפצים על השולחן ולא לגעת בכלום, והסביר לי שאני בגדר 'חשוד'... התפלאתי. כבר טסתי כמה פעמים והכל היה בסדר, מה קרה הפעם?

והמסקנה: בעוד ימים מעטים נעמוד כולנו מול 'מכונת השיקוף' של הקב"ה.
ככל שננסה להסתיר 'אבקה חשודה', זה פשוט לא יצליח...

מעשה:

מספר אברך:

הכושי חשף שורת שיניים צחורות, שבלטו על רקעו הכהה - לא ידעתי אם הוא מחייך או מלגלג.

הכל התחיל בכך שבסך הכל רציתי לעלות על טיסה מארה"ב לישראל. הבידוק האמריקני ידוע אמנם כקשוח, אך ניתן לומר שאם אינך טיפוס שבא לעשות להם בעיות - גם הם לא יעשו לך בעיות.

הגעתי לשדה בזמן. הנחתי את התיקים, כולל הנעליים, על השולחן בדרך למכונת השיקוף. עברתי במתקן סורק - הגוף ולאחר מכן מיהרתי לחלוץ את מטלטליי מהצד השני של המכונה, לנעול את נעליי ולחגור את חגורתי.

בשלב זה העירה אשתי את תשומת ליבי שהתיק של עגלת התינוק שלנו נפלט ממכונת השיקוף החוצה, לשולחן החבילות החשודות. העפתי מבט לתיק ומיד קלטתי שקופסת ה'מטרנה' שנמצאת בתיק חוללה את הבעיה.

היו שם עוד כמה תיקים שנפלטו. מדי פעם ניגשה נציגת ביטחון, הרימה תיק אחד ושאלה מי הבעלים. יחד איתו ניגשה לשולחן סמוך, פתחה את התיק, וידאה שהכל בסדר ושיחררה אותו. בדיוק כאשר הגיע תורו של התיק שלי, היא עזבה את העמדה.

המתנתי. ערימת התיקים 'החשודים' הלכה והצטברה, אך הנציגה פשוט נעלמה מן הזירה. הערתי את תשומת ליבו של האחראי על מכונת השיקוף שהתיק שלי ממתין, ואז הכושי חיך אליי - וליתר דיוק לגלג עליי. כביכול אומר: אתה באמת חושב שמישהו פה בביטחון נלחץ מהעובדה שתמתין פה עד מחר?...

המשכתי להמתין. לבסוף הגיע נציג בטחון חדש, שהחליף את הקודמת. הוא שאל של מי התיק? לקחתי אחריות והוא ניגש איתי אל שולחן צדדי. אמרתי לו שיש בפנים פורמולה לתינוקות, אך הוא לא התעניין. תחת זאת התעמק בתמונת השיקוף אשר ניבטה במסך שממולו.

הבהרתי לו שוב שיש בתיק פורמולה לתינוקות, בתגובה הצביע על סמל אדום שהופיע על המסך ומלמל כמה משפטים. אם הבנתי אותו נכון הוא טען שהשיקוף הפעיל 'התרעה' כלפי, ולא רק כלפי התיק, וזה מחייב אותנו לפעול בהתאם להוראות.

נזכרתי שמלבד העובדה שיש כאן אבקת מטרנה, גם ארזנו אותה בחלוקה פנימית למנות - ואולי היא שעוררה חשד כלשהו בקרב הגולם - המכונה. אך לא שיערתי שגם הנציג יפעל כמו גולם. הוא הורה לי להניח את כל החפצים שלי על השולחן, ולא לגעת בכלום. ושוב הסביר לי שאני בגדר 'חשוד'.

לא הבנתי מה הוא רוצה מהחיים שלי - לא שזה עזר לי. תכל'ס הודיע לי שהוא עומד לערוך עלי בדיקה, פירט את כל שלביה וסיים בשאלה האם אני רוצה לעבור את הבדיקה כאן או בחדר פרטי.

שאלתי אם החדר פרטי מרוחק - כי לא רציתי להפסיד זמן יקר לפני הטיסה - והוא החווה באצבעו לחדר סמוך. יצאנו בשיירה לכיוון החדר. הוא עם החפצים שלי בראש, אחר כך אני, ובסוף עוד נציג בטחוני שעשה רושם כבכיר ממנו.

נכנסנו לחדר. הבודק הורה לי להתייבב ישר מול קו שהיה מתוח על הרצפה. הבכיר גלגל באוזני הצעיר שורת הוראות, והוא החל ליישמן. הבדיקה היתה חיצונית, אך פרטנית להחריד. אם הייתי מחביא לפני כן עשרה פירורי חמץ הוא לבטח היה מגלה את כולם!

הסתיים הבידוק. השיירה חזרה לשולחן הקודם ופה התבקשתי להמתין עד שיגיע איש המעבדה. התינוקות רצתה את הבקבוק שלה, אך הם לא הסכימו לשחרר כלום.

האיש הגיע - קשיש אך גבוה ונמרץ - פתח את הג'יימס בונד שלו, והחל לעשות לאבקה האומללה 'ארבע מיתות בית דין'. כאשר השתכנע שאכן לא מדובר בסם המוות, הפך לאנושי והתעניין מתי הטיסה. אמר שההליך שלו יסתיים בתוך שתי דקות. במשך כל ההתרחשות היה לי זמן להרהר: מה לי ולצרה הזאת? כמה וכמה פעמים טסתי, והכל הלך למישרין. אז מה קרה הפעם שהעסק הסתבך?!

למעשה:

ואז זה היכה בי:

בטיסות הקודמות גם לקחתי 'מטרנה', אך אז זכרתי לעשות דבר פשוט: לפני שהגעתי למכונת השיקוף הצגתי את המטרנה לראווה, והודעתי לנציג הביטחון שאני מעלה איתי למטוס 'פורמולה לתינוקות'.

תמיד פשפשו הבודקים באבקה - לעיתים גם ערכו לה בדיקה כימית מהירה - אך בזה הסתיים העניין. אך מה קרה הפעם? הפעם ניסיתי להסתיי. תחבתי את המטרנה לעומק התיק - ולא ספרתי כלום. ככה?! "מכסה פשעיו לא יצליח"! (משלי כח, יג) - כעת אעבור תהליך מתיש, עד לחקר האמת!... אז מה באמת העצה? ממשיך הפסוק ואומר: "ומודה ועוזב

ירוחם".

בעוד ימים מעטים נעמוד בראש השנה מול 'מכונת השיקוף' של הקב"ה (פרטים ב"ונתנה תוקף") ככל שננסה להסתיי 'אבקה חשודה' זה פשוט לא יצליח. ה'סליחות' שהתחלנו לומר במוצאי שבת הם השולחן שלפני מכונת השיקוף. זה הזמן 'להניח הכל על השולחן'... "ומודה ועוזב ירוחם!" (הרב ישראל למברגר, מוסף שבת קודש יתד נאמן)

עניינא דיזמא

האם מותר להתפלל בקול ולבכות בתפילות ראש השנה?

עניינא דיזמא ערב ראש השנה - תקצירי הלכות הנוגעות למעשה, מתוך ביאורים ומוספים משנה ברורה הוצאת "דרשו"

כמו כן, נהוג שכל שלשת המתירים אומרים "הכל מותרים לך..." אך מן הדין די שיאמר אחד מהם. בנוגע לנשים - יש שהורו שהאשה תמנה את בעלה לשליח להתיר את נדריה בערב ראש השנה, ויבקש מהמתירים את נדריו להתיר גם את נדריה, ויש שהורו שאינה צריכה לעשות כן, ותסמוך על אמירת 'כל-נדר' בערב יום-הכיפורים; ושליחות להתרת נדרים מועילה רק לבעל הנעשה שליח להתרת נדריו אשתו, מפני ש'אשתו כגופו'. כמו כן, לגבי 'מופלא הסמוך לאיש', דהיינו ילד מגיל 12 ומעלה וילדה מגיל 11 ומעלה, שנדריו חלים אם הוא מבין את ענין הנדרים, יש שהורו שאין צריך לערוך עבורו התרת נדרים בערב ראש השנה, ויש שהורה שאם רצונו בכך יש לערוך עבורו התרה. [ביאורים ומוספים דרשו, תקפא, 45]

מנהגי ערב ראש השנה: צום, טבילה במקוה ותפילה בבית

הקברות

מנהג הצום בערב ראש השנה: מנהג עתיק עוד מזמן חז"ל, לצום בערב ראש השנה, ובמדרש אמרו שגדולי הדור היו צמים בו, ובכך היו מתכפרים שליש מעוונותיהם. במשך הדורות 'הורחב' המנהג במדינות אירופה, ואף פשוטי העם נהגו לצום ביום זה, אנשים מגיל 13 ונשים מגיל 12, כביתר תעניות-הציבור; אולם בזמננו אין הכל צמים, ולכן יש שהורה כי המעונין לצום עליו לקבל את הצום בכ"ח באלול בתפילת מנחה. ואף מי שקיבל על עצמו לצום, יש הסוברים שמותר לאכול בסעודת מצוה של ברית-מילה, פדיון-הבן או סיום מסכת. טבילה במקוה: הטבילה תעשה לכתחילה משעה לפני חצות היום ואילך, ויש שנהג לטבול שלש פעמים. תפילה בבית הקברות: בקשת רחמים בבית הקברות לזכות בדין בזכות המתים, ואין לבקש מהמתים עצמם להתפלל

האם מותר להתפלל בקול ולבכות בתפילות ראש השנה?

בכל ימות השנה יש להתפלל את תפילת העמידה בלחש, כדי שלא לבלבל את המתפללים בעל-פה, אולם בימים הנוראים, בהם כולם מתפללים מתוך מחזור, מותר להתפלל בקול רם, אך גם בימים אלו ראוי להתפלל בלחש, ובכל מקרה אין להגביה את הקול יותר מדי, כיון שזהו מעשה 'נביאי הבעל' שהיו בזמן אליהו הנביא, וכן עלול הדבר לבלבל אף את המתפללים מתוך מחזור. ושליח הציבור רשאי להגביה את קולו, כיון שבכך נשמעת תפילתו כנדרש וגם מתעוררת כוונת הציבור. בנוגע לבכיה בשעת התפילות - יש שכתב שנוהגים לבכות בתפילות הימים הנוראים, והוסיף שמי שמתעורר לבכיה רבה בתפילתו בימים אלו, אות היא כי באותה שעה הוא נדון למעלה, ויש שכתב שהבוכה בתפילתו - תפילתו נשמעת. וכתבו האחרונים שאף מי שאינו יכול לבכות, יתפלל בקול בוכים, ועל כך נאמר: "שמע ה' קול בכי". ויש שכתב שאין לבכות בתפילות ראש השנה, וביארו בדעתו שאין לעורר בכי בכוונה תחילה, אולם מי שמרוב דבקותו בעת התפילה מתעורר לבכי רשאי לבכות. [סימן תקפב, סעיף ט"ו וס"ק כד; ביאורים ומוספים דרשו, 30]

התרת הנדרים בערב ראש השנה - מקור המנהג והלכותיו

התרת הנדרים הנערכת בערב ראש השנה, מקורה בדברי הגמרא במסכת נדרים: "הרוצה שלא יתקיימו נדריו יעמוד בראש השנה ויאמר כל נדרים שאני עתיד לידור בשנה זו יהיו בטלים", וזריזים מקדימים למצוות, ומוסיפים - מלבד ה'מסירת-מודעה' לעתיד - לתקן גם את העבר, בהתרת הנדרים שכבר נידרו. אכן, אף שנהגו לומר גם את ה'מסירת-מודעה' בפני שלשה, מן הדין אין צורך לאומרה בפני אחרים, ורק התרת הנדרים טעונה שלשה.

משנתו לאחר עלות־השחר לא ישוב לישון. ומי שראשו כבד עליו ומוכרח לישון, או שקשה לו לכוון בתפילתו אם אינו ישן ביום, רשאי לישון. ויש שכתב שנהגו כך רק לענין שינה בשכיבה, ולא לענין שינה בישיבה. [סימן תקפג, סעיף א-ב, ס"ק ה-ט; ביאורים ומוספים דרשו, 13-15]

מספר קולות התקיעה ושיטות הראשונים בנוגע לאורכם

חכמינו ז"ל דרשו מפסוקי התורה שמצות תקיעת שופר כוללת שלש תרועות שלכל אחת מהן תקיעה לפניה ותקיעה לאחריה; וספק בידינו אם התרועה האמורה בתורה היא הקול שאנו מכנים 'שברים', או הקול שאנו מכנים 'תרועה', או שניהם יחד, ולפיכך אנו תוקעים שלש פעמים תקיעה שברים־תרועה תקיעה (תשר"ת). ומכיון שאילו רק אחד מהקולות הוא התרועה האמורה בתורה, הרי הקול האחר מהווה הפסק בינו לבין התקיעה, אנו שבים לתקוע כל קול בנפרד: שלש פעמים תקיעה שברים תקיעה (תשר"ת), ושלוש פעמים תקיעה תרועה תקיעה (תשר"ת); ובסך הכל - שלשים קולות. בנוגע לאורך השברים והתרועה, ישנן שתי שיטות עיקריות: שיטת רש"י: אורך התרועה הוא שלשה קולות קצרים המכונים 'כחות', או 'טרומיטין', ואורך השברים הוא לפחות ששה 'כחות' - שנים לכל אחד משלשת חלקי ה'שברים'. לשיטה זו - לדעת המחבר, אין להאריך בכל חלק מחלקי השברים מעבר לשיעורו האמור; ולדעת הרמ"א, בשברים שבסדר תשר"ת ניתן להאריך עד שמונה 'כחות' לכל חלק משלשת חלקי השברים, ובסדר תשר"ת - עד חמשה 'כחות'. שיטת הריב"א והריב"ם: אורך התרועה הוא תשעה קולות קצרים, המכונים 'כחות', או 'טרומיטין', וזהו גם אורך השברים, כלומר, שלשה 'כחות' לכל אחד משלשת חלקי ה'שברים', כשהשברים אורכים מעט יותר מהתרועה, והתקיעות שבסדר תשר"ת ותשר"ת מתארכות בהתאם. לכתחילה יש לנהוג כשיטה זו, וכן יש להקפיד לכתחילה שלא להאריך בשברים מעבר לשיעור האמור, אך בתקיעה ובתרועה ניתן להאריך מעבר לשיעור. לפי שתי השיטות, אורך התקיעה כאורך התרועה, כלומר, בכל סדר מסדרי תשר"ת ותשר"ת יש להאריך בשתי התקיעות כפי אורך הקולות שביניהן. [סעיף ג עם משנ"ב ושעה"צ וביה"ל]

המחלוקת המפורסמת בענין 'נשימה אחת' ו'שתי נשימות'

בתקיעת שופר

הראשונים נחלקו בנוגע ל'שברים־תרועה' שבסדר תשר"ת: יש אומרים שצריך לתקועם ב'שתי נשימות', אך בדיעבד יוצאים ידי חובה גם ב'נשימה אחת', ויש אומרים שצריך לתקועם ב'נשימה אחת', ואין יוצאים ידי חובה ב'שתי נשימות' אף בדיעבד. ולהלכה, במקום שאין בו מנהג קבוע לתקוע רק כשיטה אחת משיטות אלו, יש לתקוע את התקיעות שלפני תפילת מוסף בנשימה אחת, ואת התקיעות שבתפילת מוסף ב'שתי נשימות', (או להיפך), וכך פסקו השולחן־ערוך־הרב והחזונו־איש, וכך המנהג בארץ ישראל.

עבור החיים; ויש לתת צדקה לפני התפילה. בבית־הקברות יש לעמוד במרחק ארבע אמות (2.31-1.92 מטרים, לשיטות השונות) מהקברים. [סימן תקפא, סעיף ב וד"ס"ק טז, כו וכז; ביאורים ומוספים דרשו, 33-35, 37, 39, 51 ו-56]

מהי ההגדרה המיוחדת לקדושתם של שני ימי ראש השנה?

בכל החגים מונהג 'יום טוב שני' רק בחוץ־לארץ, משום שבזמן שבו היו מקדשים את החודש על־פי ראיית הלבנה הונהגו שם שני ימים מחמת הספק מתי קידשו את החודש בארץ־ישראל. לעומת זאת, בראש־השנה, בשל חשש מסוים לזלזול בקדושת יום־טוב, תיקנו חכמים שבמקרים מסוימים יונהג יום־טוב שני אף בארץ־ישראל, וכשם שיום טוב שני של גלויות מונהג בחוץ־לארץ גם בימינו, משום ש"מנהג אבותינו בידינו", כך מונהג יום טוב שני של ראש־השנה בארץ־ישראל גם בימינו. מסיבה זו, שהיום הנוסף בראש־השנה יסודו בתקנת חז"ל שלא מספק, נחשבו שני ימי ראש־השנה כ'קדושה אחת', וכיום אחד ארוך, ושניהם נקראו יום טוב של ראש־השנה; וגם כיום - שאנו נוהגים כך משום ש"מנהג אבותינו בידינו" - נחשבים שני הימים כ'קדושה אחת', כשהיום הראשון עיקר, ואסור מן התורה, והשני - מדרבנן. ונחלקו הראשונים אם הימים נחשבים כ'קדושה אחת' גם לקולא, או רק לחומרא. [סימן תר, סעיף א וס"ק א; ביאורים ומוספים דרשו, 1. סימן תרא, סעיף ב וס"ק ג; ביאורים ומוספים דרשו, 3-4]

מנהגי ראש השנה: 'סימנים', 'תשליך' והמנעות שינה ביום

'סימנים': חז"ל הנהיגו לאכול בליל ראש־השנה פירות וירקות שונים לסימן טוב על־פי שמותיהם, ולבקש על קיום הדבר אשר עליו נעשה הסימן, ואלו הם: 'רוביא' - שירבו זכויותינו; 'כרת' - שיכרתו שונאינו; 'סילקא' - שיסתלקו אובינינו; תמרים - יתמו שונאינו; ו'קרא' - 'שיקרע (רוע) גזר דיננו ויקראו לפניך זכויותינו'. ובמרוצת הדורות נוספו סימנים נוספים: תפוח טבול בדבש - שתתחדש שנה מתוקה; רימון - נרבה זכויות כרימון; ראש של בהמה או עוף - שנהיה לראש ולא לזנב; דגים - שנפרה ונרבה כדגים. 'תשליך': מימות הראשונים נהגו ללכת ביום הראשון של ראש השנה לים או לנהר ולומר את הפסוקים: "מי אֵל כמוך נושא עוון... ישוב ירחמנו... ותשליך במצלות ים כל חטאתם". מנהג זה מכונה 'תשליך', והוא כזכר לעקדת יצחק, שבדרכו אליה עבר אברהם אבינו דרך נהר והגיעו המים עד צווארו, והתחנן להשי"ת: "הושיעה כי באו מים עד נפש"; ובכתבי האריז"ל מובא שיש ללכת לאחר תפילת מנחה, לפני שקיעת־החמה, וכנהוג בימינו. וטוב לקיים את המנהג בסמוך למים שיש בהם דגים, לסימן טוב שנפרה ונרבה כדגים. המנעות משינה ביום: נוהגים שלא לשכב לישון בראש־השנה בשעות היום, על־פי מאמר חז"ל שהשוכב בראש־השנה 'שוכב' מזלו, ולדעת האריז"ל מותר לישון לאחר חצות־היום; ונחלקו הפוסקים אם יש להקיץ משנת הלילה לפני עלות־השחר, ואף לדעת המקלים, יש שהורה שאם התעורר

כשיש הכרח לדבר בעניני התקיעה עצמה, והמפסיק יברך שנית; בין התקיעות 'דמיושב' בפני עצמן או בין התקיעות 'דמעומד' בפני עצמן, גם כן אין להפסיק אלא בעניני התקיעה עצמה, אך המפסיק לא יברך שנית; ובין תקיעות אלו לאלו, מותר להפסיק הן בעניני התקיעה והן בעניני התפילות, והמפסיק בענינים אחרים לא יברך שנית. ראוי לציין כי מעיקר הדין אין להפסיק בין סדרי התקיעות 'דמיושב' אף באמירת 'יהי רצון' הנדפס במחזורים, ויש לאומרו לאחר גמר תקיעות אלו, וכך נהגו רבים מגדולי ישראל; אולם בקהילות רבות נהגו לאומרו בין סדרי התקיעות. ובין תקיעות 'דמעומד' לתקיעות 'דמיושב', מותר להפסיק באמירת תהלים, או בדברי תורה מעניני התקיעות, (והרהור בדברי תורה מותר בכל ענין שהוא); וכן בניגון התפילה יחד עם החזן, באמירת 'ברוך הוא וברוך שמו', ובבקשות פרטיות. [סימן תקצב, סעיף ג וס"ק ח ויא-יד ושעה"צ ס"ק יד-טו; ביאורים ומוספים דרשו, 9 ו-11]

האם ניתן לשמוע תקיעת שופר במקום שיש בו תקרה אקוסטית?

במשנה ובגמרא נאמרו דינים שונים בקשר לתקיעת שופר בתוך בור, מערה וכיוצא בהם; דינים אלו התחדשו בעקבות הצורך לתקוע בהחבא בעת שגזרו הגויים על ישראל שלא יקיימו את המצוות. עיקרם של דינים אלו הוא שבצאת קול התקיעה אל מחוץ לבור עלול להתלוות אליו קול הד הנוצר באוויר הבור ומטשטש את קול השופר, והעומדים בחוץ ושומעים קול נוסף זה לא יצאו ידי חובתם; ויש אומרים שקול נוסף זה נלן בהכרח לקול התקיעה ופוסלה. קול זה מכונה: 'קול הברה'. 'קול הברה' במרתפים: בדומה לבור ומערה, קיים חשש ל'קול הברה' גם בתקיעת שופר במרתף אטום שרובו מתחת לפני הקרקע, אך כשיש בו חלונות - ספק אם דינו כבור ומערה; וספק זה מצוי בזמננו בבתי-כנסת שבקומות תחתונות של בתים פרטיים, אשר רוב גובהם מתחת לפני הקרקע, וחלונותיהם סמוכים לתקרה, מעל לפני הקרקע. והתוקע ביער או בין הרים, אף שחוזר קול הד לתקיעתו, אינו נחשב כתוקע בבור, כיון שהד זה אינו מעורב בקול השופר, והוא 'נכפל' רק לאחר סיום הקול הראשון. 'קול הברה' בעמידה מחוץ לבית הכנסת ובתקרה אקוסטית: בניגוד לפירוש הרווח ל'קול הברה', שהוא קול הד המתערבב עם קול השופר, יש שפירש שהוא קול 'חלש', כלומר, שקול השופר אינו נשמע בעוצמתו ובצלילו המלא, וכתב שלפיכך גם העומד במרחק מבית-כנסת הבנוי מעל לפני הקרקע ושומע את קול השופר היוצא מתוכו, עליו לתת את דעתו ולהבחין אם הוא שומע קול 'חזק' או קול 'חלש'; ויש להחמיר כדבריו במקרה של ספק. כמו כן, בבית-כנסת שיש בו תקרה אקוסטית, יש לבדוק אם נשמע בכל מקום רק קולו הטבעי של השופר. [סימן תקפז, סעיף א, ס"ק א, ב, ו וז, וביה"ד ד"ה או וד"ה ואם; ביאורים ומוספים דרשו, 4-6]

בפירוש 'נשימה אחת' ו'שתי נשימות', נחלקו הפוסקים: לדעת המשנה-ברורה, ב'שתי נשימות' יש להפסיק 'כדי נשימה' בין הקולות - ונחלקו הפוסקים אם צריך לנשום בפועל - וב'נשימה אחת' אין להפסיק יותר מ'כדי נשימה', אך יש להפסיק מעט כדי שלא לתקוע את השברים והתרועה 'בכח אחד'; ולדעת החזון-איש, ב'שתי נשימות' יש להפסיק בין הקולות אך בפחות מ'כדי נשימה', וב'נשימה אחת' אין להפסיק ביניהם כלל, ונחלקו בדעתו אם כוונתו שיש להריע מתוך השבר ממש, או שיש לסיים את השבר בסיום ברור ולהריע מיד לאחריו. [סימן תקצ, סעיף ד וס"ק יז-כא; ביאורים ומוספים דרשו, 12, 13 ו-15]

מה פירוש 'תקיעות דמיושב' ו'תקיעות דמעומד'?

לכתחילה יש לעמוד בעת התקיעה בשופר, או שמיעתה, ובדיעבד יוצאים ידי חובה אף בישיבה. דין זה אמור לגבי התקיעות שבתפילת מוסף, בהן מקיימים את המצוה, ולכן הן מכונות 'תקיעות דמעומד', אבל התקיעות שלפני מוסף נועדו רק כדי 'לערבב את השטן', ולכן אין חובה לעמוד בהן, והן מכונות 'תקיעות דמיושב'; עם זאת, נהוג מקדמת דנא לעמוד גם בתקיעות אלו, ויש שכתב שבזמננו מקיימים את המצוה בהן. לדעת המשנה-ברורה ופוסקים רבים, האופן המובחר לקיום תקנת 'תקיעות דמעומד' בתפילת מוסף, הוא תקיעת תשר"ת תש"ת תר"ת למלכויות, וכן לזכרונות, וכן לשופרות, בחזרת הש"ץ בלבד; וכך מנהגן של קהילות רבות בימינו. מאידך, מנהגן של קהילות רבות, והוא מנהג קדום מימות הראשונים ונהג בו גם האריז"ל, לתקוע כסדר האמור גם בתפילת הלחש של מוסף. תקנת 'תקיעות דמעומד' מוטלת על הציבור בלבד, ואין ליחיד לעשות זאת לבדו. מפורסם כי הגרי"ז מבריסק סבר שלצורך קיום התקנה על ידי הציבור בחזרת הש"ץ, חובה על כל יחיד מהציבור לשמוע את כל תפילת החזרה של הש"ץ, מילה במילה; והחזון-איש בספרו חולק על כך, וכן נראה מדברי הגר"מ פיינשטיין, וכן סבר הגרש"ז אויערבך. [סימן תקפה, סעיף א וס"ק ב; ביאורים ומוספים דרשו, 4. סימן תקצב, סעיף א-ב וס"ק א, ד וז; ביאורים ומוספים דרשו, 1 ו-4]

איסור הדיבור בין התקיעות

מעת שמברכים על תקיעת השופר לפני תפילת מוסף עד לאחר התקיעות שלאחר 'שופרות' בחזרת הש"ץ, אין 'להפסיק' בדיבור, כיון שהברכה חלה על כל התקיעות; ובלאו-הכי, אסור להפסיק בדיבור בעת קיום מצוה כל זמן שלא השלים את חובתו. יש שהוסיפו כי ראוי שלא להפסיק בדיבור עד לאחר התקיעות הנהוגות לאחר תפילת מוסף, ויש שכתב עוד שבמקומות שנוהגים לתקוע לאחר גמר התפילה כשיטות שונות, אין לדבר עד לאחריהן; ויש שכתבו שאין צורך להקפיד על כך מעבר לתקיעות 'דמעומד'. אכן, יש לשים לב להבדלים בין השלבים השונים: בין הברכה לתקיעות - אסור להפסיק (אפילו במילה אחת), למעט

"כשהגיע המברק שלך הייתי באמצע הלימוד", סיפור לי החזו"א, "נשאתי עיני לשמים וחשבת: אוי, רבש"ע, אני יושב בב"ב והשאלה באה מניו- יורק הרחוקה - כיצד אענה על שאלה כזו?!"

בחור חסידי הצליח 'להשתחל' לסעודת שבת בביתו של גאב"ד פוניבז' זצ"ל ושמע
מזמנו סיפור מופלא שיש בו מסר מיוחד לימים האחרונים של השנה

בישראל ודר בארץ ישראל והחולה סומך דעתו רק עליו.
הרופאים, שמימיהם לא נתקלו בכגון דא, יושב לו יהודי
כשסכנה ודאית מרחפת על ראשו, ועדיין זמנו פנוי לשלוח שאלתו
עד ארה"ק הרחוקה - הודיעו כי לדעתם עד שתבוא התשובה כבר
לא יהא את מי לנתח בכלל...

לשמע דעתם הנחרצת, אמרו ראשי הישיבות לרב: א"כ, עפ"י
דעת תורה אסור לכם להתנגד, פיקוח נפש דוחה כל התורה
כולה. אך הרב בשלו, הודיע ב'עקשנות דקדושה' (שבה ניחן מן
השמים, ורק בזכות עקשנות קדושה זו הגיע להיכן שהגיע, ובנה
את הישיבה ושאר מפעלותיו בקודש) - ה'דעת תורה' שלי הוא
החזו"א, ולא אזוז כמלא נימא מבלי תשובותו!

משראו ראשי הישיבות כי המצב רציני ביותר, שלחו בדחיפות
מברק לארה"ק, ואכן, כעבור כמה ימים חזרה תשובת החזו"א: לא
בא' רבתי - בשום אופן לא לכרות את רגלו של הרב...

הרופאים, שכאמור מעולם לא ראו כזאת, הודיעו שאינם
נוטלים כל אחריות על הרב ועל מצבו, וחייבו את הרב להעלות
על הכתב ולחתום על דבריו שכל האחריות מוטלת עליו עצמו, גם
פסקו מלטפל בו, וכי סתם יעניקו טיפול למאבד עצמו לדעת? ...
כעבור כמה ימים קרה הנס, היסורים החלו פוחתים והולכים,
עד שהרב החל מהלך טיפין טיפין על רגליו... באותו היום רעשו
וגעשו כותלי בית החולים, כי מעולם לא נראה בין כתליו נס רפואי
כזה, אפילו במעין דמעין...

שוב עברו כמה ימים והרופאים מצאו בבדיקות שהנמק פוחת
והולך - מצטמק ויפה לו, עד שאחר כמה ימים נוספים שוחרר
הרב לביתו כשהוא בריא ושלם.

כעבור מחצית השנה סיים הרב את מגביתו בארה"ב בהצלחה
גדולה (בפרט אחר מעשה כזה) וחזר לארה"ק. בהגיעו ארצה פנה
מיד לביתו של הגה"ק החזו"א (עוד בטרם יפנה לביתו שלו).
החזו"א קבלו בפנים מאירות, והרב שאלו: ילמדנו רבינו, הרי רבינו
אינו נמנה על החסידי'שע רבי'ס (אדמו"רים חסידיים, שהורגלו
בכגון דא), מאי וכיצד ענה תשובה כזאת - כשכל הרופאים עונים
ואומרים פה אחד שאין להתעכב מכריתת הרגל אפילו שעה אחת?
ענה החזו"א: אכן, כשהגיע אלי הטעלעגראם הייתי באמצע
הלימוד, נשאתי עיני השמימה וחשבת לעצמי: אוי, רבש"ע, הנני
יושב בבני ברק והשאלה באה מניו יורק הרחוקה, כיצד אענה על

סיפור הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א. שמעתי מהרה"ח
ר' יודל בערגער, שבימי בחרותו הרבה להתאבק בעפר רגלי גדולי
ישראל מכל העדות והקהילות: באחת השבתות נסע מישיבתו
(שבעי"ת נתניה) לשבות בעי"ת בני ברק כדי לזכות לקרבתו של
הגאון גאב"ד פוניבז' זצ"ל.

מה עשה? את תפילת ליל שב"ק התפלל בישיבת פוניבז',
ואחר התפילה עקב מרחוק אחר הרב, משראה שהרב נפרד
מהתלמידים סמוך לביתו ונכנס הביתה, וכבר עזבו אחרוני
התלמידים את המקום, נקש על הדלת, והיא נפתחה ע"י הרבנית
ע"ה. משראתה חסידי'שער בחור עומד בדלת שאלה אותו לרצונו,
ענה ר' יודל: לא הוכן לי מקום לסעוד בו סעודת שבת, האם אוכל
להתארח אצלכם?

ענתה הרבנית, הן הן, בוא ברוך ה', וקראה לרב: ר' יוסף
שלמה, יש לנו אורח היום... (ר' יודל מציין, שנס עשה עמו הבורא
שלא שלחה אותו לסעוד בישיבה עם שאר הבחורים, כי אז כל
תחבולתו הייתה יורדת לטמיון). ואכן, זכרונה של אותה סעודה
לא מש מזכרונו של ר' יודל...

וסיפר שבין הדיבורים סיפר לו הרב מעשה נורא שבדידיה הוה
עובדא:

בתחילת דרכו, כשהחליט גאב"ד פוניבז' על בניית הישיבה,
נזקק לממון ודמים מרובים בסך ריבי רבבות, לשם כך החיש
פעמיו לגולה, בהגיעו לארה"ב עם תכנית לשהות שם כמחצית
השנה.

אחר כמה ימים החל הרב להרגיש כאבים עזים ברגלו, וככל
שעברו השעות כך גדלו והתחזקו היסורים נורא נוראות, בלית
ברירה פנה לדרוש ברופאים והללו בדקו אותו בבדיקה אחר
בדיקה, עד שהגיעו למסקנא שה'סוכר' משתולל בגופו וכבר
גרם לנמק ברגליו, ומוכרחים המה לכרות את רגלו כי בלאו הכי
יתפשט הנמק בכל גופו, ויש בזה סכנת חיים ודאית.

והנה, לא לבדו שהה שם הרב, אלא גם נכבדי ראשי הישיבות
שבארה"ב שהו עמו, ויהי בשמוע הרב את מצבו הכריז קבל עם
ועדה, שמצדו אין כל הסכמה לטיפול - רק אם יקבל הוראה
מפורשת על כך מהגה"ק ה'חזון איש' זי"ע.

לעומתו שאלוהו הרופאים מי הוא החזו"א, וכי רופא או
פרופסור הוא... הסבירו להם ראשי הישיבות שהוא רב גדול

וכו' והכל ירד לטמיון, ובוודאי לזה כווננו מן השמים להראות, שאין לכרות ולפסוק את רגלו של הרב הנחשבת כ'ראש', ורק כך ישאר לחיות, וכן הוזה...

ולדין ייאמר: בל נחשוב כי ימים הללו, סוף השנה, כ'רגל' של השנה המה, אלא אדרבה, רגלים אלו הן 'ראש' לשנה הבעל"ט. בימים אלו תלוי כל עתידנו, אם נמלא אותם בתשובה ומעש"ט, בבקשת רחמים כראוי וכהוגן, בוודאי נשיג לעצמנו חיים טובים, לאורך ימים ושנות חיים.

(באר הפרשה כי תבוא תשע"ט)

שאלה כזו, כש'הן' שלי יהיה הן ו'לאו' יהיה לאו, כלומר, מוות וחיים תלויים עתה בתשובתי! לכן ביקשתי מאת הבורא יתב"ש: אנא, האר עיני בתורתך, והראני תשובה נכונה בדברי תורתך. מיד הבטתי בגמרא מסכת שבת שהייתה פתוחה לפני, ונפלו עיני על התיבות 'פסיק רישיה ולא ימות' (לשון תמיהה, וכי יש לך אדם שקוטעים את ראשו והוא עצמו נשאר בין החיים?...). חשבתי לעצמי: הרי רגלו של גאב"ד פוניבז' אינה נחשבת כ'רגל', אלא כ'ראש', כי ברגלים הללו תלוי ועומד כל המפעל... אם לא יכתת רגליו בין דלתי הנדיבים לא תשיג ידו כדי בניית הישיבה

חדשות דרשו

רבבות אלפי ישראל מתחילים היום, כ"ו באלול, בלימוד חלק ה' של המשנה ברורה במסגרת 'הדף היומי בהלכה'

ב'דרשו' קוראים למי שעדיין לא הצטרף: "קחו לכם סניגור ליום הדין! מי לנו גדול מרבנותינו בעל השו"ע, הרמ"א, גדולי הפוסקים וה'חפץ חיים' זי"ע, שימליצו טוב בעדנו בזכות לימוד תורתם"

חלק ה' של המשנה ברורה כולל 101 סימנים מהשולחן ערוך, מסימן תכ"ט ועד סימן תקכ"ט, ועוסק בהלכות פסח ובהלכות יום טוב.

ב'דרשו' קוראים למי שעדיין לא זכה להימנות על לומדי 'הדף היומי בהלכה', לנצל את ההזדמנות ולהצטרף ללימוד היומי: "מדובר בלימוד של כ-15 דקות ביום בממוצע, שנעשה מדי יום, עד שכעבור כשבע שנות לימוד מסיים הלומד את המשנה ברורה כולו, מצד לצד.

"ההצטרפות ללימוד זה מבורכת ורצויה בכל עת", מוסיפים ב'דרשו', "על אחת כמה וכמה כאשר אנו נמצאים ימים אחדים לפני היום הדין, וכל יהודי זקוק לסניגור שילווה אותו כשבאי עולם יעברו למשפט כבני מרון. מי לנו גדול ממרנא החפץ חיים ורבנותינו רבי יוסף קארו ושאר הפוסקים, שהלימוד בתורתם והעיסוק בפסקי ההלכה שלהם יכול לשמש לנו כסניגור מופלא ליום הדין".

בארגון מסכמים את פנייתם בקריאה: "הביאו את הברכה אל ביתכם, קחו עמכם סניגור ליום הדין, והצטרפו לרבבות לומדי 'הדף היומי בהלכה', כדי שכח התורה, וכח הרבים יעמוד לכם ולבני משפחותיכם, ונזכה כולנו לשנה טובה ומתוקה".

יעקב א. לוסטיגמן

לומדי 'הדף היומי בהלכה' בכל רחבי העולם, מתחילים היום בס"ד ללמוד את החלק החמישי של המשנה הברורה, יומיים אחרי יומא דהילולא של הכהן הגדול מאחיו, מרנא החפץ חיים הקדוש זי"ע"א.

אתמול השלימו רבבות הלומדים את הלכות ראש חודש, וסיימו את חלק ד', לאחר חודשים ארוכים בהם עסקו בחלק זה שרובו מוקדש להלכות עירובי חצרות, עירובי תחומין ועירובי תבשילין.

בהיכלי התורה חגגו את סיום הלימוד של החלק הרביעי במשנה ברורה, לכבוד התורה ולכבוד לומדיה, לאחר שבעמל וביגיעה זכו הלומדים לברך על המוגמר, ורבים מהם סיימו בפעם הראשונה בחייהם את לימוד חלק ד', שבעבר היה נחשב לנחלתם של יחידי סגולה, עד לייסוד מסלול הלימוד של 'הדף היומי בהלכה', שהפך אותו לנחלת הכלל.

החגיגות הגיעו לשיאן במעמדים מיוחדים שהתקיימו בבתיהם של מרנן ורבנן גדולי התורה והחסידות שליט"א, בעיצומו של יום ההילולא של מרנא החפץ חיים, ביום שלישי השבוע, בהם נערכו סיומי חלק ד' של המשנה ברורה, ותחילת לימוד החלק החמישי.

בעל עסק מדרום הארץ הסתבך עם גורמים פליליים שניסו לסחוט ממנו דמי חסות, ובא לבקש ברכה ממרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל. רבינו הורה לו: "טוס לאמריקה לשבוע ותאסוף כסף לכולל"...

הוא לא הבין מה הקשר, וגם כסף לכולל בקושי הצליח לאסוף, אבל לבסוף התברר שבדיוק הנסיעה הזאת היתה הדבר שחילץ אותו מהצרה

המשפטית שלו עם אותו אדם שאינו הגון? הוא שב לאשדוד ובדרך החליט שאם זה מה שרבונו אמר, כן יעשה. תוך כדי מחשבה נזכר שיש לו חברים באמריקה שהפרוטה מצויה בכיסם והחליט לפנות אליהם. הוא קם וטס לארצות הברית, וכמובן הצטייד מראש במכתב מראש הכולל שהוא מייצג אותו. הוא ניסה את מזלו, אבל בכל זאת הוא לא דוגמא לאברך כולל, וזה פחות או יותר סכום הכסף שהביא עמו...

הוא חזר די מאוכזב לארץ. כעבור תקופה קצרה הוא מקבל שוב הזמנה לבית המשפט, והפעם התביעה מיוצגת על ידי עו"ד ידוע, שרק כדי לשכור עו"ד מתחרה מולו הוא צריך להיפרד מתכנית חיסכון... הגיע זמן המשפט, העו"ד תפר לו תיק כבד, הפך את היוצרות שכביכול הוא זה שמתנהג באלימות כלפי הסוחרים וסוחט אותם כספית, ואף הביא עמו עדים על יום מסוים בו הם מעידים שהוא הרים ידים ונהג באלימות כלפי סוחרים אחרים בקניון. מששמע את התאריך בו נוקבים העדים, אמר היהודי לשופט שניתן לבדוק במחשבי משרד הפנים ולהיווכח כי בשבוע הזה הוא כלל לא היה בארץ, והיה באמריקה. הדבר נבדק והעדים נמצאו שקרנים. מובן שהוא יצא זכאי והם נקנסו בצורה קשה מאוד על סחיטה במרמה והבאת עדי שקר.

(עברי אנכי עמ' רצג, הובא בגיליון 'דחזיתיה' מס' 15)

מספר הרה"ג רבי יחיאל מאיר צוקר: סיפר יהודי תושב הדרום, איש פשוט שפעם היה זקוק לעצה והכרעה בנושא חשוב, ושאל לאברך היכן יכול לקבל הכרעה, ויעץ לו לפנות אל רבנו הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, וכך עשה. ומאז בכל שאלה וברכה היה נוסע לב"ב ונכנס לרבנו.

ברשותו של אדם זה היה מספר חנויות, וכשנפתח מרכז מסחרי במקום ההוא, הוא קנה חנות גדולה והכניס בה את סחורותיו. באחד הימים ניגש אליו שכנו לחנות ואמר לו, שהיות ולפעמים נעלמות סחורות מהחנויות ומדי פעם גם פורצת שריפה, כדאי לו לשלם לו שכר חודשי והוא ידאג שלא יאונה לו כל רע...

בתמימותו לא קלט את המסר, וענה לו בשלילה. לאחר זמן התברר לו, שהלה נמנה על קבוצה של גורמים פליליים הדורשים דמי חסות מבעלי החנויות בקניון, ולפי שסרב לשלם החל הלה להציק לו בכל מיני הלשנות ותביעות.

כדרכו נכנס היהודי לרבנו, ורבנו שאלו: מה אתה עושה כל היום? תשובתו היתה שהוא עוסק במסחרו. "ובשעת הערב?" שאל רבינו. "אני לומד עם אברך בין כתלי הכולל", השיב. "אם כן", אמר לו רבנו, "טוס לאמריקה לשבוע ותאסוף כסף לכולל".

הלה יצא החוצה ולא הבין. הוא אדם פשוט ומה לו ולאסוף כספים לכולל? ומה גם שאינו מבין כלל איך כל זה מתקשר לבעיה

במקום ראש של דג קיבל הבחור זנב, ומרן ה'אור שמח' ביקש לראות כיצד ינהג כשיגיע תורו לומר את ה'יהי רצון'

הרב משה הרמן, עורך העלון הפופולארי 'לקראת שבת', מעניק לנו סקירה קצרה מתוך התכנים המופיעים השבוע בעלון.

צדיקים, דברי תורה, פרפראות ותקצירים הלכתיים מתוך ההלכות הנלמדות בימים אלו במסגרת 'הדף היומי בהלכה'. עורך העלון, הרב משה הרמן: השבוע אנחנו קוראים בעלון

העלון הפופולארי 'לקראת שבת' שהפך נכס צאן ברזל על שולחן השבת היהודי, מספק גם השבוע שפע של חומר מרתק ואיכותי, מלא וגדוש בסיפורים של השגחה פרטית, סיפורי

שטיינמן זצ"ל, אודות מלך מרוקו, מוחמד השישי, והמתנה שהעניק לנער בר המצווה.

הוספנו על כל אלו מעשה מדהים בנער ניצול שואה שלקה במחלות רבות, רק כדי שאביו יוכל לאתר את בנו האובד, כתבנו על הניסיון שניסה השטן את הצדיק רבי סלמאן מוצפי זצ"ל בליל התקדש ראש השנה, ותהינו מדוע הגיע כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א למעונו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ומדוע התנצל הגרי"ש לאחר שהאדמו"ר ביקר אותו בבית החולים.

ועוד סיפורים ועבודת מעניינות במיוחד, כמו למשל המאמר שבו אנחנו קוראים בין היתר באילו זמנים היה מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א משמש כחזן אצל דודו הגדול מרן החזו"א זצ"ל, ומה עשה מרן הסטייפלר עם הכסף שקיבל עבור היותו חזן בבית הכנסת בימים הנוראים?

כל אלו הם רק טעימה 'על קצה המזלג' מהתוכן העשיר והאיכותי שמופיע השבוע בסייעתא דשמיא, בעלון שמוקדש כמעט כולו לסיפורים מיוחדים, שמחזקים את הלבבות הנשברים, ומעוררים את הנרדמים להתחזק ולעשות את השבת בקדושה ובטהרה, לעשות נחת רוח לבורא העולם, ולשמח את המשפחה כולה בסיפורים ומשלים שמלהיבים את הלב לעבודת הבורא.

על תלמידו של מרן בעל ה'אור שמח' שהתארח על שולנו בליל ראש השנה, ובטעות הונח בצלחתו זנב של דג, במקום ראש ה'אור שמח' עקב בדריכות אחר תגובתו של הבחור, וכשהתגובה היתה מקורית במיוחד, שמח הרב והודיע כי מעתה יתארח הבחור בקביעות על שלחנו, דבר יום ביומו.

נביא גם משל מרטיט ממגיד המישרים רבי יעקב גליסנקי שמספר על אדם שהתנהג כראוי בעשרת ימי תשובה ולאחר מכן שב לסורו, וכיצד נהג בו המלאך עם השפע הטוב שהושפע עליו משמים כדי לתת לו אותו...

נקרא מה השיב הרה"ק מפיאסעצנע למשמשו שביקש לדעת מדוע לא נהג כבוד כראוי בעשיר שתרם סכומי עתק למוסדותיו, ונראה מה אירע בישיבת ראדין כשמרנא החפץ חיים לא הבין מדוע בחורי ישיבתו עושים כזה 'עסק' מעניין התשובה...

ומה היתה ההוראה המפתיעה של רבי לייב חסמן לרבי שלום שבדרון, לאחר שקיבל על עצמו קבלה טובה לקראת הימים הנוראים? כיצד הגדיר החפץ חיים מי הוא 'סוחר מוצלח' ומי הוא 'סוחר לא מוצלח'? ומדוע פצח החפץ חיים בריקוד נלהב לאחר שטבל במקווה בערב שבת קודש?

הבאנו השבוע גם את הסיפור שסיפר הרב יצחק לוי מצרפת, אביו של מנהל סניף 'דרשו' בצרפת הרב נפתלי לוי, למרן הגרא"ל

השו"ת היומי

תקע תש"ת במקום תשר"ת - מה הדין?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

מועילה לתש"ת, שנחשב בלא כוונה. ואף אם כשתקע היה סבור שצריך תש"ת, כגון שחשב שכבר תקע שלש פעמים תשר"ת, ואז יוכל להמשיך תקיעה ולצאת בתש"ת, מיהו כשמוציא אחרים, אותם אחרים שכוונו לשם תשר"ת לא יצאו ידי חובה.

ומכאן יש להעיר הערה גדולה, שאם כשהמקריא אמר תקיעה התבלבל התוקע וחשב שכעת זה תש"ת, ואחר התברר שזה תשר"ת, לא עלתה תקיעתו וצריך לחזור ולתקוע. והעצה היא שיאמר התוקע שמכוון בכל התקיעות על דעת המקריא.

שאלה: מעשה בבעל תוקע, שלאחר שתקע פעמיים תשר"ת, תקע תקיעה, ואחריה - במקום שברים תרועה - תקע רק שברים, ושהה. והשאלה היא, האם צריך לחזור על התקיעה ושוב לעשות שברים תרועה, או שמא יתקע עכשיו תקיעה, ויעלה לו לתש"ת, ואח"כ יתקע תשר"ת שלישי.

תשובה: אינו מועיל ויחזור לתקוע תשר"ת כסדר. והטעם, שאם בשעת התקיעה סבר שצריך תשר"ת ואח"כ נתקל ונעצר לאחר השברים, ודאי אינו מועיל, כמבואר במשנ"ב (סי' תק"צ בשעה"צ ס"ק כ"ג) שתקיעה שכוונו בה לשם תשר"ת אינה

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

תקנת משה רבנו עליו השלום - לעסוק בכל חג בהלכות החג

העוסקות בהלכותיו: בפסח - מסכת פסחים, בראש השנה - מסכת ראש השנה, ביום הכיפורים - מסכת יומא, ובסוכות - מסכת סוכה. בשלוש רגלים ובראש השנה - גם את מסכת ביצה, בשלוש רגלים - גם את מסכת חגיגה, ובפסח ובסוכות - גם את מסכת מועד קטן, העוסקת בהלכות חול המועד. וכן בשבת שקורים פרשת 'שקלים' - ראוי ללמוד מסכת שקלים, וכיוצא בזה.

[שו"ע תכט, א, משנ"ב א-ב, ושעה"צ ה; ביאורים ומוספים דרשו, 2 (וראה עוד שם) 51]

משה רבנו עליו השלום תיקן לישראל לעסוק בפסח, בשבועות, ובסוכות - בהלכות החג. ואין די בהקשבה לקריאת התורה, אלא צריך לעסוק בהלכות, כגון איסור חמץ, ואכילה בסוכה. וכן מצוה לעסוק בכל שבת בהלכות שבת. וכן מצוה לעסוק בימי החנוכה ופורים - בהלכותיהם; אלא שבפורים (למעט כשחל בשבת), יוצאים ידי חובה בקריאת המגילה, שבה נזכרות מצוות היום. ויש שהוסיפו, כי כשם שאומרים בכל יום את פרשת התמיד, במקום הקרבת התמיד; כך ראוי ללמוד בכל חג את המשניות

האם יש מצוה ללמוד את הלכות סוכה החל מי"ד באלול?

שלפני חג השבועות אין המצוה אלא מראש חודש סיון, כיון שהלכותיו מעטות. ויש אומרים שבכל החגים די במספר ימים, מלבד פסח, שנצרכים עבורו שלושים יום, משום שהלכותיו רבות מאוד, ואת רובן מוכרחים לדעת לפני החג. ויש שמקיימים מצוה זו לפני פסח וסוכות על ידי דרשות שבת הגדול ושבת שובה, אך אין זה אלא כשהדרשה אכן עוסקת בהלכות החג, ולא כשהיא עוסקת בפלפול ובדברי אגדה בלבד.

[שו"ע תכט, א, משנ"ב א-ב, וביה"ל ד"ה שואלין; וראה שעה"צ ב; ביאורים ומוספים דרשו, 1 4]

בהמשך לאמור: בנוסף על החובה לעסוק בחג בהלכות החג, מצוה על כל אדם, וכל שכן על חבורות הלומדים שבבתי המדרשות, לעסוק בהלכות הפסח החל משלושים יום לפני הפסח, דהיינו מי"ד באדר. וכן צריך כל אדם ללמד את ההלכות לבני ביתו. ויש אומרים שמצוה זו היא בכלל תקנת משה רבנו הנ"ל.

ומצוה זו אמורה גם בנוגע לחג השבועות ולחג הסוכות, ויש שנראה מדבריהם שהיא אמורה גם בנוגע לראש השנה וליום הכיפורים; אך לא בנוגע לחנוכה ולפורים. אולם, יש אומרים

מדוע מכונה הצדקה הנאספת לקראת פסח 'קמחא דפסחא'?

דפיסחא כבעבר, וגם לא קובעים לכל אחד סכום מסוים - ניתן להשתתף בצדקה זו בכספי מעשר.

והנמנע מלהשתתף בצדקה זו, עוון הוא בידו, ואם מחמת הימנעותו יישאר בעיר עני ללא מזון חלילה, עלול הנמנע להחשב כשופך דמים, רחמנא ליצלן.

ויש 'הידור' בצדקה זו, לתת לעניים גם את יתר צורכי החג. וכמו כן, גבאי הצדקה רשאים להשתמש בכסף שניתן לצורך קמחא דפסחא, עבור מימון צורכי החג האחרים של העניים.

[שו"ע תכט, א, ומשנ"ב ב-ג; וראה שעה"צ ז; ביאורים ומוספים דרשו, 7, 8, 9 131]

נהגו ישראל כבר מימות חכמינו ז"ל, שגבאי הצדקה שבכל עיר, נותנים לעניי העיר לפני חג הפסח, את צורכי המצה לכל חג הפסח. והמנהג מקדם ועד סמוך לזמננו, היה לחלק לעניים חטים, כדי להקל עליהם, שלא יצטרכו לקנותן בעצמם. והיו מקומות שנהגו לתת קמח, ועל שם קמח זה מכונה צדקה זו עד היום: 'קמחא דפסחא'. אולם, בזמננו נהוג ברוב המקומות לתת לעניים כסף עבור המצות.

וכל תושבי העיר חייבים להשתתף בצדקה זו, איש לפי יכולתו. והורו פוסקי זמננו, כי מאחר ובזמננו לא מתנהלת גבייה לקמחא

* הפטרת שובה ישראל, היא בסוף ספר הושע, המסתיים במילים "ופושעים יכשלו בם"; ומכיון שאין לסיים בדבר רע - מוסיפים פסוקים מספר אחר שב'תרי עשר'. וישנם מנהגים שונים בדבר: א. שלושת הפסוקים האחרונים של ספר מיכה. ב. שבעה עשר פסוקים מספר יואל, המתחילים במילים "וה' נתן קולו"; או רק שלושה עשר מתוכם, מהמילים "תקעו שופר". ג. הן את פסוקי מיכה והן את פסוקי יואל.

* מנהג בני אשכנז, לקרוא בפרשת אחרי מות את הפטרת 'הלא כבני כושיים', ובפרשת קדושים את הפטרת 'התשפוט'. ומנהג בני ספרד להיפך.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מהו 'שיתוף מבואות' ומדוע לא מכנים אותו 'עירוב חצרות'?

חצרות, כך התירו לטלטל מהבתים למבוי על ידי 'שיתוף מבואות', שהוא עירוב חצרות כללי ההופך את כל החצרות והמבוי לרשות אחת, אלא ששינו את שמו מפני שדיניו שונים מעט מעירוב חצרות רגיל, וכדלהלן; וכינוהו 'שיתוף', מפני שביטוי זה כוללני יותר מ'עירוב', כפי שעירוב זה כולל יותר דיירים מעירוב הנעשה לחצרות בלבד.

כשם שאסור לטלטל חפצים בשבת מהבתים לחצר משותפת, כך אסור לטלטל חפצים מהבתים - או חפצים שהוצאו מהבית לחצר שעשו בה 'עירוב חצרות' - אל ה'מבוי', שהוא רחוב העשוי כרשות היחיד, ומספר חצרות פתוחות לתוכו, מפני שהוא משמש כרשות משותפת לדיירי כל החצרות. וכשם שהתירו לטלטל חפצים מהבתים לחצר על ידי עירוב

[שו"ע שפן, א, ומשנ"ב א-ב; ביאורים ומוספים דרשו, 1 ר3]

הלוח היומי

כ"ו באלול | הוא היום השני לבריאת העולם, שבו ברא הקב"ה את הרקיע, ובבר"ר נכתב, גם הגהינום

יארצייט:

תקס"ה: רבי אליהו ב"ר יוסף הצרפתי זצ"ל, מו"ץ בפאס-מרקו, בעל אליהו זוטא, קול אליהו, אדרת אליהו ועוד.
תר"ה: רבי חיים ב"ר שלמה פינטו זצ"ל, רב הקהילה במוגאדור-מרקו.
תרל"ט: רבי שמואל אבא ב"ר זעליג זצ"ל, מזיכלין, בעל להב אש.
תרנ"ז: רבי אהרן ב"ר ברוך מרדכי זצ"ל, מקוידנוב.
תרס"ז: רבי עמרם ב"ר יצחק יעקב בלום זצ"ל, אב"ד באויפאלא-הונגריה ועוד, בעל שו"ת בית שערים.
תרח"צ: רבי אבא ב"ר עמרם אלבז זצ"ל, ראב"ד צפרו-מרקו, בעל מילי דאבא, זובחי הזבח ועוד.
תש"ז: רבי חיים ב"ר זלמן וילשטיין זצ"ל, בעל חיי המשנה.
תשס"ד: רבי אברהם ב"ר ישראל מנחם הלוי הורוויץ זצ"ל, בעל דבר הלכה, אורחות רבנו.

"הם שמעו שהוא ה'שפיץ' של הישיבה, אבל אני יודע שהוא בחור די בינוני... מה עלי לענות להם?"

הצטרפו אלינו ללימוד היומי ב'חפץ חיים'

התורה שיש במשודך, אין לגלות לשואל, דאיהו דאפסיד אנפשיה, שהיה לו להוליכו אצל בעלי תורה שינסו את כח חכמתו וידעתו עד היכן מגעת... ומדלא עשה כן נתרצה בדבר. וב'באר מים חיים' מוסיף רבנו, שהבוחנים צריכים לברור את תשובתם היטב על פי ענין השידוך, עד איזה גבול צריכה באמת להגיע ידיעתו בתורה, ושלא יגדילו את חסרון ידיעתו יותר ממה שהוא. ב'ביאורים ומוספים' מביאים בענין זה את דעת הגר"י פישר, שכשמבררים על בחור בינוני אם הוא מצויין ביותר, וידוע שהמבררים הם אנשים פשוטים ובחור זה הוא שידוך טוב עבורם, ושמה שהם מחפשים הוא למעלה ממעמדם ודרגתם, אסור לפרט להם שבחור זה אינו מצויין. וכן דעת הגר"נ קרליץ, והוסיף שאם האדם שמבררים אצלו אינו מכיר את השואל, ולכן אינו יכול לענות לו כפי שמתאים לו, יתכן שהעצה היא לענות באופן כללי. ומאידך, במקרה הפוך, כאשר רואה הנשאל שהבחור כלל אינו תואם לרמה שמחפש הצד השני, כתבו כמה פוסקים שעליו להניח שהבחורים שאצלם ביררו לא אמרו את האמת, ומצווה עליו לגלות את האמת לצד הכלה.

חלק הכללים של הלכות רכילות ב'חפץ חיים' מסתיים מכלל ט' ומשם מתחיל חלק הציורים, בו מתאר רבנו ה'חפץ חיים' תרחישים מצויים בחיי היום יום ומפרט את הדין בהם. הציור השלישי עוסק בשידוכים - שאלות בנושאים אלו דורשות ברור עמוק ורציני, ובמקרה הצורך יש לעיין היטב במקורות ולהיוועץ במורה הוראה. כאן נזכיר קווים כלליים בלבד העולים מדברי ה'חפץ חיים', ונביא בקצרה כמה נידונים מבין רבים המובאים ב'ביאורים ומוספים' של 'דרשו'. ה'חפץ חיים' כותב כי אסור לומר שום חיסרון על משודך, מלבד אם מדובר ב'חסרונות עצומים'. הגדרת "חסרונות עצומים" היא - או חולי פנימי נסתר שאם המחותר היה יודע ממנו לא היה מתרצה לשידוך, או אפיקורסות. וכאמור, במקרים כאלו יש לעיין היטב ולהיוועץ במורה הוראה. מלבד חסרונות אלו אין לומר כל גנאי על המשודך, וב'ביאורים ומוספים' מובא כי ב'תשובות והנהגות' הסתפק לגבי מקרה שהנשאל הוא קרוב משפחה סוסומכים עליו, האם מותר לו לספר גם גנאי פחות חמור, מדין 'מבשרך על תתעלם'. ומוסיף ה'חפץ חיים', כי אם החיסרון הוא מצד מיעוט חכמת

לעולם יהא אדם רגיל לראות בראש השנה קרא, רוביא וכו' שזה סימן לכל השנה (הוריות יב.). ולכן צריך מאוד להזהר מכעס בראש השנה שהוא סימן רע ביותר לכל השנה אלא ידון לכף זכות ולא יקפיד אפילו בלב. (כף החיים סימן תקפג סק"א)

נזהר מאוד מהקפדה וכעס בראש השנה שזהו סימן רע לכל השנה.